

مجلة فصلية محكمة تصدرها كلية
التربية للعلوم الإنسانية - جامعة كركوك

مجلة جامعة كركوك للدراسات الإنسانية

المجلد (20) العدد الاول - الجزء الثاني - ب - تموز 2025

مجلة جامعة كركوك للدراسات الإنسانية

مجلة فصلية صادرة من
كلية التربية للعلوم الإنسانية
جامعة كركوك

Issn 1992 - 1179

العنوان البريدي

العراق / كركوك / جامعة كركوك

صندوق البريد: 2281 والرمز البريدي: 52001

رقم الايداع في دار الكتب و الوثائق ببغداد 1209 لسنة 2009

المجلد (20) العدد الاول - الجزء الثاني - ب - تموز 2025

مَجَلَّةُ جَامِعَةِ كَرْكُوكَ لِلدِّرَاسَاتِ الْإِنْسَانِيَّةِ

المجلد (20) العدد الاول - الجزء الثاني - ب - تموز 2025

مجلة فصلية صادرة من كلية التربية للعلوم الإنسانية
جامعة كركوك

ISSN 1992 - 1179

العنوان البريدي

العراق / كركوك / جامعة كركوك

صندوق البريد: 2281 والرمز البريدي: 52001

رقم الايداع في دار الكتب و الوثائق ببغداد 1209 لسنة 2009

E. mail

kujhs@uokirkuk.edu.iq

رئيس التحرير

الأستاذ الدكتور

مراد إسماعيل أحمد

تموز 2025

أعضاء هيئة التحرير

ت	الاسم	الملاحظات
1	أ. د. مراد إسماعيل احمد	رئيس هيئة التحرير
2	م. د. حيدر عادل محمد	مدير هيئة التحرير
3	أ. د. مشاري عبد العزيز محمد موسى	عضو هيئة تحرير دولي
4	أ. د. سيد صادق عوض الله احمد	عضو هيئة تحرير دولي
5	أ. د. نازان توتاش	عضو هيئة تحرير دولي
6	أ. د. فهد عباس سليمان	عضو هيئة تحرير
7	أ. د. نور الله جتتين	عضو هيئة تحرير دولي
8	أ. د. كمال عبد الله حسن	عضو هيئة تحرير
9	أ. د. زانيار فائق سعيد	عضو هيئة تحرير
10	أ. د. جنار عبد القادر احمد	عضو هيئة تحرير
11	أ. د. دلال علي سليمان زريقات	عضو هيئة تحرير دولي
12	أ. د. ياسر محمد طاهر	عضو هيئة تحرير
13	أ. د. كاروان عمر قادر	عضو هيئة تحرير
14	أ. د. عصام مصطفى عبد الهادي عقله	عضو هيئة تحرير دولي
15	أ. د. ابراهيم بن يحيى بن زهران البوسعيدي	عضو هيئة تحرير دولي
16	أ. د. نزيه إبراهيم المناسية البطوش	عضو هيئة تحرير دولي
17	أ. م. د. خالصة الغباري	عضو هيئة تحرير دولي
18	أ. م. د. مهدي قيس عبد الكريم الجنابي	عضو هيئة تحرير دولي
19	أ. م. د. إسماعيل البر قومسر	عضو هيئة تحرير دولي
20	أ. د. فارس محمود محمود	عضو هيئة تحرير دولي
21	أ. م. د. كامل عبد القادر حسين	عضو هيئة تحرير
22	أ. م. د. عز الدين صابر محمد	عضو هيئة تحرير
23	أ. م. د. خالد احمد هواس	عضو هيئة تحرير
24	أ. م. د. محمد اكبر بور	عضو هيئة تحرير دولي
25	أ. م. د. علي هادي حسن	عضو هيئة تحرير
26	أ. د. مجيد احمد جدوع الزبيدي	عضو هيئة تحرير
27	أ. م. د. محمد علي شريف	عضو هيئة تحرير
28	م. د. زينب عصمت صفاء الدين	عضو هيئة تحرير
29	م. د. عماد عبد الله مراد	عضو هيئة تحرير

مقدمة

يشرفني أن أقدم لكم هذه المقدمة التي تسلط الضوء على الدور الحيوي والمهم للبحوث التي يقدمها الباحثون للمجلة، والتي تسهم بشكل فاعل في تعزيز وتطوير مجالات الدراسات الإنسانية. إن المجلة تهدف إلى توفير منصة علمية رائدة لنشر الأعمال الأكاديمية التي تتناول قضايا حيوية في مختلف فروع العلوم الإنسانية، بما في ذلك الفلسفة، وعلم الاجتماع، والأنثروبولوجيا، وعلم النفس، واللغة، والتاريخ، والفنون، وغيرها.

إن الأبحاث المقدمة للمجلة ليست مجرد نتائج لدراسات علمية، بل هي محطات فكرية تعكس تطور المفاهيم والنظريات في هذه المجالات. تعمل هذه الدراسات على طرح حلول للمشاكل المعاصرة، وفهم الظواهر الإنسانية في سياقاتها المختلفة، كما تساهم في تقديم رؤى جديدة لتطوير المجتمع وتعزيز الوعي الثقافي والعلمي.

إن الدور الكبير لهذه البحوث لا يتوقف عند نشر المعرفة فقط، بل يتعداه إلى تحفيز التفكير النقدي والإبداعي، ودعم الجهود الأكاديمية في بناء قاعدة معرفية متينة تُسهم في تحريك عجلة التغيير والتطور في المجتمعات الإنسانية. ولذلك، فإننا نعتبر هذه البحوث أداة أساسية في تطوير الفكر الإنساني، ودعم المساعي المستمرة لتحسين جودة الحياة البشرية عبر أبعادها المختلفة.

نتطلع في المجلة إلى استقبال مزيد من الدراسات الرصينة التي تثرينا وتوسع آفاقنا العلمية، مؤمنين بأن هذه الإسهامات العلمية هي حجر الزاوية في بناء مستقبل أكثر إشراقاً في مجال الدراسات الإنسانية.

رئيس هيئة التحرير

١. د. مراد إسماعيل احمد

شروط وقواعد النشر في مجلة جامعة كركوك للدراسات الإنسانية

1. تسلم نسخة الكترونية من البحث عبر الموقع (<https://kujhs.uokirkuk.edu.iq>) تحت برنامج Microsoft Word بصيغة doc أو بصيغة .dox.
2. يطبع البحث بواسطة الحاسوب بمسافات واحدة بين الأسطر شريطة أن لايزيد عدد صفحاته عن 25 خمس وعشرين صفحة وبواقع (5000 الى 10000) كلمة، ونوع الخط Simplified Arabic بما في ذلك الجداول، مع تنسيق محدد مسافة 1.5، خط بحجم 14، على ورق A4. للبحوث الخاصة باللغة العربية، يُكتب البحث بخط (Times New Roman) للغة الإنجليزية و التركية بحجم خط (14) على ورق مقاس (A4). اما بالنسبة اللغة الكوردية فونت كوران Kurdfonts.
3. تقديم سيرة علمية مختصرة للباحث أو الباحثين مرفقة مع البحث وتكون منفصلة.
4. تكتب أسماء الباحثين الثلاثية باللغة العربية والإنجليزية كما تذكر عناوين وظائفهم الحالية ورتبهم العلمية.
5. إقرار من المؤلف يؤكد أن البحث لم يسبق نشره وليس قيد النشر في مجلة أخرى.
6. العناوين الرئيسية والفرعية تستعمل داخل البحث لتقسيم أجزاء البحث حسب أهميتها وبتسلسل منطقي وتشمل العناوين الرئيسية: عنوان البحث، الملخص، الكلمات الدالة، المقدمة، إجراءات البحث، الشرح، الاستنتاج، المراجع.
7. يرفق مع البحث ملخص باللغة العربية وباللغة الإنجليزية على أن لا تزيد كلمات الملخص عن (250) كلمة.
8. تكتب بعد الملخص الكلمات الدالة للبحث.
9. تطبع الجداول والأشكال والخرائط داخل المتن وترقم حسب ورودها في البحث وتزود بعناوين ويشار إلى كل منها بالتسلسل.
10. يجوز نشر البحث إذا كان مستقلاً من أطروحة أو رسالة دكتوراه أو ماجستير، بشرط ألا تكون هذه الرسائل منشورة أو مقبولة للنشر، ويجب الإشارة إلى هذا في الصحيفة الأولى وقائمة المراجع، والإفصاح عن ذلك في الإقرار والتعهد.

11. يلتزم الباحث بدفع النفقات المالية المترتبة على إجراءات التقويم في حال طلبه سحب البحث ورغبته عدم متابعة إجراءات النشر.
12. يمنح الباحث مدة أقصاها ثلاثة اشهر لإجراء التعديلات على بحثه إن وجدت ومن حق المجلة بعد ذلك الغاء الملف البحثي تلقائيا في حال تجاوز المدة المذكورة أعلاه.
13. التوثيق (قائمة المراجع)
 - أ. يُشترط اتباع أسلوب الكتابة وفقاً لمعايير APA النسخة السابعة (الجمعية الأمريكية لعلم النفس)، ويجب الالتزام بالدقة في الاستشهادات وتنسيق القائمة المرجعية وفقاً لهذه المعايير، لضمان الوضوح والتناسق في تقديم البيانات والمعلومات العلمية.
 - ب. يشار إلى المراجع في المتن بالاسم الأخير للمؤلف وسنة النشر والصحيفة، مثال: علي عبد عباس العزاوي (العزاوي، 2008: 214) أو (العزاوي، 2008).
 - ت. يجوز في بحوث علوم القرآن والتأريخ الإسلامي توثيق المراجع من خلال تهميش المراجع باستعمال الأرقام المتسلسلة بين قوسين هكذا (1) ، (2) ، (3) وتبين في آخر البحث تفاصيل المراجع حسب تسلسلها وتوضع قبل قائمة المصادر والمراجع.
 - ث. توثق المصادر والمراجع في قائمة واحدة في نهاية البحث وترتب هجائيا حسب الاسم الأخير للمؤلف مثل:
(اسم العائلة، الاسم الأول للمؤلف، (سنة النشر)، عنوان الكتاب، رقم الطبعة، مدينة النشر، در النشر)، مثال:
شحادة ، نعمان 2011، التحليل الإحصائي في الجغرافية والعلوم الاجتماعية، عمان - الأردن، دار صفاء للنشر والتوزيع.
 - ج. أما الدوريات: فيبدأ بذكر الاسم الأخير للمؤلف، ثم بقية الاسم كاملاً، ثم توضع سنة النشر بين حاصرتين. ثم عنوان البحث. ثم اسم المجلة غامق، ثم مكان صدورها، ثم رقم المجلد، ثم رقم العدد، ثم أرقام الصفحات.
14. يستشهد الباحث ببحثين على الأقل منشورين في مجلة جامعة كركوك للدراسات الإنسانية
15. عمل استلال للبحث في مركز الحاسبة الصادر من رئاسة الجامعة.

16. على الباحث دفع أجور النشر البالغة: (150.000) مائة ألف دينار عراقي وإذا زاد عدد الصفحات عن (25) خمس وعشرين صحيفة فسوف يتم استيفاء الأجر بواقع (5.000) خمسة آلاف دينار لكل صفحة.

17. تجري هيئة تحرير المجلة التقييم الأولي للبحث، ثم يُعرض على محكمين من ذوي الخبرة العلمية في مجال التخصص، وتلتزم المجلة بإخطار الباحث بالقرار النهائي بشأن الموافقة على النشر من عدمها على أن يلتزم الباحث بإجراء التعديلات التي قد يطلبها المحكمون من أجل إجازة البحث أو الدراسة للنشر في المجلة.

18. ترسل البحوث وجميع المراسلات المتعلقة بالمجلة الى موقع المجلة.

فهرست البحوث المنشورة
اللغة العربية

ت	اسم البحث	الباحث	رقم الصفحة
1	المقالة الوصفية (مقالات فاروق مصطفى) أنموذجاً	م. م. حسن علي حسن الكاكائي	1-24
2	السبك النصي في ديوان (الى برقيات وصلت متأخرة) لأحمد جارا لله ياسين	م. د. يونس أحمد عيدان سلطان	25-50

اللغة الانكليزية

ت	اسم البحث	الباحث	رقم الصفحة
1	تحليل النصوص في القصة القصيرة الكردية "پاشماوهی م ئرد مندال ئك" (بقايا مراهق) لمحمد فارق حسن	م. الماس نسرالدين عبدالرحمن	51-65
2	حضور الأب وغيابه في قصة فرانك أوكونور "عقدة أوديب" من منظور التحليل النفسي	حكمت خلف حسين الحسين	66-89
3	استخدام المحادثات الغير الرسمية في تدريس الافعال السببية لطلاب	م. م. رؤيا لطيف طالب	90-104

		اللغة الانكليزية كلغة اجنبية	
106-124	م. د. زينب عصمت صفاء الدين النفطجي	4 لا تدعني أذهب أبداً" لكازو إيشيجورو: قراءة ماركسية لغسيل الدماغ من خلال التعليم	
125-155	م.م. علي حسن علي	5 الطبقات الاجتماعية ودور الملابس والقراءة في رواية التوقعات العظيمة موضوعية لتشارلز ديكنز: دراسة	
156-188	م. د. غياث منهل الكناني	6 الهوية الوطنية كمنتج ثقافي في الرواية العراقية المعاصرة: دراسة ثقافية في روايتي علي بدر "بابا سارتر" و"حارس التبغ	
189-203	ا.م. مي احمد مجيد	7 المسرح داخل المسرح ووسائل التواصل الاجتماعي في مسرحية "قاعة السينما" لآني بيكر و"صمت السماء" للورين غندرسو	

اللغة الكردية

ت	اسم البحث	الباحث	رقم الصفحة
1	التغيرات الصوتية والدلالية لمصدر (يائي) من وجهة نظر إتيمولوجية	م. د. تانيا إسماعيل حمه امين م. د. باخان سرحد عبدالرحمن	204-245
2	التغيرات المعجمية للهجة الخوشناوتي	م. د. ساكار أنور حميد	246-279
3	المفارقة في نصوص قباد جليل زادة	سرحت حسين مصطفى زانيار صالح علي	280-313
4	رواية الحرب لصالح عمر في ضوء منهج النقد التاريخي (المنهج النقدي لـ(هيبوليت أدولف تين)، على سبيل المثال)	ا. م. د. ريبين خليل قادر م. د. كوران عبد الله احمد	314-359
5	ادراك المخططات الذهنية، مفهوم (القلب) و (العين) و في الشعر الكوردي الشاعر (محوي) نموذجاً	د. هنرش كهريم حهميد	360-384
6	الكلمات متعددة المعاني، كيفية تحديد الكلمات متعددة المعاني	م. م. ارام رشيد مجيد	385-409

		وتخزينها	
--	--	----------	--

اللغة التركية

ت	اسم البحث	الباحث	رقم الصفحة
1	(1921-2025) على ضوء وثائق الأرشيف التربية والتعليم اللغة التركية في كركوك	م. م. ابراهيم ضياء انور	385-411
2	عناصر الجمال في ديوان ابو بكر المفتي	م.م.علي نيازي رشيد	412-432
3	دراسة الحكايات الشعبية في قرية قره ناز التركمانية	م. د. مرتضى حيدر عزت	433-458
4	ديوان المفتي بكر أفندي في ضوء نسخة منسية وقصائد حصرية لهذه النسخة	م. م. عائشة ممتاز حسن	459-478

*Kirkuk University Journal
of Humanities Studies*
مَجَلَّةُ جَامِعَةِ كَرْكُوكَ لِلدِّرَاسَاتِ الْإِنْسَانِيَّةِ

<https://kujhs.uokirkuk.edu.iq>

DOI: 10.32894/1992-1179.2025.157979.1191

Date of research received 14/05/2025, Revise date 10/06/2025 and accepted date 11/06/2025

An Analysis of Folk Tales in Turkmen Karanaz Village

Dr. Murtadh Haydar Azaat

Abstract

Oral literary works such as folk tales, stories, and epics are among the most prominent elements of oral culture. They have emerged in response to the material and spiritual needs of societies and reflect aspects of daily life. These narratives are passed down orally from generation to generation, contributing to the preservation of cultural continuity.

The Turkmen of Iraq represent one of the essential components of Iraqi society, having inherited a rich folkloric heritage in which folk tales and narratives occupy a central position. These stories serve as vital mediums for transmitting cultural values, traditions, customs, and the social and cultural components of their community.

The oral productions of Iraqi Turkmen, in both form and content, parallel those found throughout the broader Turkic world. While many of these tales exhibit narrative characteristics, they are often dominated by an epic tone. Their influence is not limited to Anatolia but extends across the cultures of Central Asia. Research suggests that the oldest Turkmen tales in Iraq stem from ancient oral traditions, dealing with themes of heroism, battles, and the socio-cultural life of the Turkmen people.

This study aims to shed light on the narrative traditions of Turkmen folk tales in Iraq, with a particular focus on the traits and patterns of storytellers. It seeks to understand how oral transmission has contributed to shaping the cultural identity of the Turkmen.

Keywords: Iraqi Turks, Turkmen, Turkmen folk literature, folklore.

دراسة الحكايات الشعبية في قرية قره ناز التركمانية

م. د. مرتضى حيدر عزت*

الملخص

تُعدّ النتاجات الأدبية الشفوية مثل الحكايات الشعبية، والقصص، والملاحم، من أبرز عناصر الثقافة الشفوية التي نشأت استجابةً للحاجات المادية والمعنوية للشعوب، وتعكس في مضمونها صوراً من الحياة اليومية، وتنقل من جيل إلى آخر شفويًا، مما يساهم في الحفاظ على الاستمرارية الثقافية. ويشكّل التركمان في العراق إحدى المكونات الأساسية للمجتمع العراقي، وقد ورثوا تراثاً فولكلورياً غنياً، تحتل فيه الحكايات الشعبية والقصص مكانة بارزة، حيث تمثل هذه الحكايات وسائط مهمّة لنقل القيم الثقافية والتقاليد والعادات والعناصر الاجتماعية والثقافية لمجتمعهم.

تتوازي النتاجات الشفوية لتركمان العراق في مضمونها وبنيتها مع ما هو موجود في عموم العالم التركي. فعلى الرغم من احتواء الحكايات على خصائص قصصية، إلا أن الطابع الملحمي يغلب عليها، ولم تقتصر تأثيراتها على الأناضول فحسب، بل امتدت لتشمل ثقافات آسيا الوسطى بأكملها. وتشير الدراسات إلى أن أقدم الحكايات والقصص لدى تركمان العراق تعود إلى روايات تم تناقلها عبر الزمن، تتناول البطولات، والمعارك، وأنماط الحياة الاجتماعية والثقافية لهذا الشعب.

تهدف هذه الدراسة إلى تسليط الضوء على تقاليد السرد في الحكايات الشعبية التركمانية في العراق، مع التركيز بشكل خاص على خصائص الرواة وأنماطهم، في محاولة لفهم طبيعة النقل الشفوي ودوره في تشكيل الهوية الثقافية للتركمان.

الكلمات المفتاحية: التركمان في العراق، السرد، القرية، الأدب، دور.

Türkmen Karanaz Köyünde Halk Hikayeleri İncelemeleri

ÖZET

Halk hikâyesi, masal, destan gibi sözlü edebiyatın kültür ürünleri; halkın maddi ve manevi ihtiyaç duydukları doğrultusunda üretilen, halkın hayatından günlük yaşamlarından izler taşıyan, dilden dile nesilden nesile aktararak kültürel devamlılık sağlayan birer edebî ürünlerdir. Irak toplumunun önemli bir unsurunu oluşturarak Irak Türkmen halkının zengin bir folklore sahip olan ve içerisinde büyük yer tutan halk hikayeleri ve masalları; sözlü kültür taşıyıcıları olarak Irak Türkmen

* جامعة كركوك / كلية التربية للعلوم الانسانية / قسم اللغة التركية murtazahaydar@uokirkuk.edu.iq

toplumunun gelenek görenekleri, örf ve adetleri, sosyo-kültürel unsurlarını içermektedir. Irak Türkmenleri'nin ve diğer Türk topluluklarıyla hemen hemen aynı kültüre sahiptirler. Türk veya Türk dünyası kültüründe hikâye özellikleri taşımakla birlikte, destanî yönü daha fazla ağır basarak hikaye ve masal anlatmaları sadece Anadolu coğrafyasında sınırlı kalmamış, bütün Orta Asya kültüründe etkili olmuştur. Tabi ki araştırmacıların çalışmalarıyla ve edinilen bilgilere göre Irak Türkmenleri'nin halk hikâyelerinin ve masallarının en eskiler vasıtasıyla ulaşılan, Irak Türkmenlerin, yaptıkları savaşları, sosyo kültürel, toplumsal yaşamlarını konu edinen hikâyelerdir. Bu çalışmamızda genellikle Irak Türkmen Karanaz köyünün hikayelerinin anlatma geleneği, anlatıcı bakımından incelenmeye çalışılacaktır.

Anahtar Kelimeler: Irak Türkmen, Hikâye, Köy, Edebiyat, Rol

1. Giriş

1.1. Irak Türkmenlerinde ve Türk Dünyasında Sözlü Ürünler

Bilindiği üzere Irak toplumunun büyük ve önemli bir parçasını oluşturan Türkmenlerdir. Şüphesiz ki Irak Türkmenlerinde ve diğer Türk toplulukların sözlü ürünleri önemli yer almaktadır. Sözlü edebiyat İslamiyet'ten daha öncesine dayanan bu sözlü ürünler kuşaktan kuşağa aktarılmış, sosyal yaşamımıza şekill vermesi önemli rol almıştır. Tabi ki, İslamiyet'in kabulü, bizleri daha güçlü bir medeniyet kavramına sokarak eski kültürel yaşam şekli İslamiyet'le örtüşerek, bu da halk kültürüne ve sözlü ürünlerine yansımıştır. Türk toplumundaki sözlü ürünlerine göz atıldığında rastlanan sözlü ürünlerin ortak kaynağın olduğu ve böylelikle Türk dünyasında bu tür çalışmaların ne kadar önem taşıdığı düşüncesine götürmektedir. Sözlü ürünlerin temeline bakıldığı

zaman, insanlığın ilk ürünleri olan mitolojiye dayanmaktadır. Böylelikle her sözlü kültürel ürünlerde mitolojik unsurlar görülmektedir.

Halk hikâyelerinin manzum (şiirsel) kısımları, genellikle halk edebiyatının önemli bir parçası olarak karşımıza çıkar. Bu kısımlar, halkın ağızlarından doğrudan doğruya dökülen, zamanla sözlü gelenekte şekillenmiş ve nesilden nesile aktarılan öğelerdir. Manzum kısımlar, hikâyenin atmosferini, duygularını veya ana temalarını daha derinden ifade etmek için kullanılır.

Irak Türkmenleri ve Anadolu'nun diğer bölgelerinde yaşamakta olan toplum, farklı coğrafyada yaşasalar bile bu sözlü ürünlerinin aynı kaynaklardan yararlanan toplumlardır. Irak Türkmenlerindeki sözlü ürünlerine bakıldığında Türk dünyasındaki sözlü ürünlerle paralellik göstermektedir. Türkmenler Irak'ın asil unsurlarından biri olarak ve bu topraklarda varlıklarını sürdürmektedirler (Arsan, 2024: 655)

Sözlü ürünlerden biri olan halk hikâyeleri, “Bir olayın sözlü veya yazılı olarak anlatılması; gerçek veya tasarlanmış olayları anlatan düz yazı türü, öykü yalın bir olayın çevresinde kişilerin ilişkilerini anlatma esasına dayanan edebi tür” olarak tanımlana bilir (Albayrak, 2005:2). Irak Türkmenlerin de halk şiiri Türkmenlerin kültürel değerlerini ve Türkmen halk edebiyatının önemli öğeleridir (Azujan, 2024: 556)

Sözlü kültür ürünlerine bakıldığında leyle (ninni)'den tapmaca(bilmece), matal (masal)'a, halk hikâyesi, bütün bu ürünler Türk dünyasıyla birlikte bu paralelliği iyi bir şekilde izleyebilmekteyiz. (Saatçı, 2008:16)

Irak Türkmenlerinin sözlü edebiyatları, folkloru arasında çok zengin ürünlere sahiptir.

Nacioğlu'na göre folkloru oluşturan önemli unsurlarından biri de sözlü ürünleri kapsayan Türkmen edebiyatında bu edebi kültür önemli unsurlarından biridir (Nacioğlu, 2008:8)

Sözlü ürünlerin en önemli unsurlarından olan Türk toplulukların temel kaynağı olarak bilinen ve Irak Türkmenleri'nin de hikâyelerinden en eskiye dayanan Dede Korkut hikâyeleri sayesinde bizlere ulaşmıştır. Türkmenlerin yaptıkları savaşları ve bizlere aktarılan halk hikâyeleriyle; aşk-karasevda hikâyeleridir (POLAT, 2013:342).

Sözlü ürünlerin toplumsal rolü, toplumların sosyo- kültürel, ahlaki yapılarının şekillenmesinde oldukça önem taşımaktadır. Sözlü ürünler, bir toplumun değerlerini, gelenek göreneklerini, inançlarını ve o toplumun yaşam tarzını yansıtır. Bu hikâyeler, masallar, efsaneler ya da türküler ve bu ürünler sayesinde kültürel miras kuşaktan kuşağa aktarılır. Bir toplumun ortak hafızasını canlı tutmak amacıyla bu çerçevede masallar, destanlar ve halk hikâyeleri; doğruluk, cesaret, sevgi, sadakat gibi evrensel değerleri işler. Çocuklara ve gençlere toplumsal normlar bu yolla öğretilir.

Sözlü ürünler sayesinde bireyler, içinde yaşadıkları topluma ve onun değerlerine daha güçlü bir aidiyet hisseder. Aynı hikâyeyi dinleyenler arasında ortak bir duygusal bağ oluşur.

1.2. Türk Dünyasında ve Irak Türkmenlerinde Anlatma Geleneği

Türk Dünyasında sözlü kültür ürünlerinin icra ortamları ve anlatıcıları incelendiğinde bunun bir usta çırak ilişkisine dayandığı gözlenmektedir. Bu aktarımın nesilden nesile devamı için dinleyici kitlesinin varlığı da önemlidir (Ekici, 2005: 227).

Sözlü ürünlerde ister masal, destan, efsane, bilmece ve atasözleri halk şiirinin kapsayan tüm şekillerine özellikle de halk hikâyelerinde

rastlamak mümkündür. Bu açıdan halk hikâyeleri kendine özgü özellikleriyle diğer halk edebiyatı ürünlerinden ayrı kalmaktadır. (Albayrak, 2005: 4).

Masallar; dedelerimizden kalan en büyük miras olarak nesilden nesile ve sözlü olarak bizlere aktarılan, çeşitli zorluklara katlanarak kendi özelliğini ve güzelliğini hiç bir şekilde kaybetmeden bu ürünlere günümüze kadar gelmiştir (Bayatlı, 29:123).

Sözlü ürünlerin temel unsurlarından biri olan hikâye ise uzun yapıya sahip olan hikâyeler nazım ve nesir karışık olarak bilinmektedirler. Anlatım şekilleri ise genellikle masalları daha fazla büyükanneler tarafından ve özelliklede çocuklara anlatıldığı halde, hikâyeler bir usta tarafından anlatıcı olarak uygun görülen ve âşıklar tarafından bu hususta hiç yaş ayrımına bakmadan her yaştan insana anlatılır (Albayrak, 2005: 4).

Türk Topluluklarındaki sözlü kültürel ürünlerine bakıldığında hemen hemen ayın geleneğin ürünleri oldukları ve bütün Türk dünyasında ortak kullanılan kültür unsurlarındandır. Günlük yaşamda gerçekleşmesi mümkün olmayan, olağanüstülüklerle örülmüş olayları inandırıcı kılmak ve dinleyicilerin masala dikkatini nasıl bir şekilde toplamasına yardımcı olmak için genellikle bazı kalıp ifadelerle başvurmaktadır.

Bilindiği üzere, Türkmenlerde eskiden hikâye veya sözlü ürünlerin anlatma geleneği halk arasında sanat olarak icra edilirdi. Hikâye anlatan kişinin amacı sadece dinleyen kişilere bir eğitim vermek yâda ortamı neşelendirmek ve eğlendirmek değildir. Aynı zamanda dinleyicilerin örnek aldıkları insanları ve hasret kaldıkları o toplumun düzenine özelemlerini gündeme getirmektir.

Irak Türkmenlerinde eskiden matalcılar kahvehanelerde, Kısahan,(qısahan/qısaxun)'lar yani hikâye anlatıcıları tarafından dinleyicilere; Rustum Zal, Hazret-i Ali Cenknemeleri, Batal Gazi, Leyla Mecnun Şah İsmail, Tepedar, Yusuf Zaliha, Ferhat Şirin, Kerem Aslı, vs. hikâyelerini ayrıca aşk, kahramanlık ve destanlarının anlatıldığından söz edilmektedir (Bayatlı, 2009:122).

Irak Türkmenlerinde eskiden ve özellikle soğuk kış gecelerinde, genellikle aile fertleri bir araya gelip, ailenin büyükleri tarafından anlatılmaya başlanır herkes konuşan kişiye odaklanır ve dikkatlice dinlemeye çalışırlarmış (Nacioğlu, 2008:4).

Maalesef, bu çağımızda özellikle teknolojik gelişmeler gölgesinde bu kültür olumsuz bir şekilde etkilenmiştir. Bunun dışında da insanlar zaman geçirmek amacıyla çeşitli eğlence şekilleri bulmuşlardır. Masal söyleme geleneği her halka özgü bir tarzı vardır. Günümüzde, sahne, radyo ve televizyonda söylenir. Irak Türkmenleri arasında yüzyıllardan beri hikâye ve masal anlatma geleneği mevcut olan bu gelenek, bugüne kadar bazı Türkmen bölgelerinde özellikle köylerde hala canlı bir şekilde devam etmektedir. Ama modern dünyanın etkisiyle büyük şehirlerde çok fazla devam etmese de, köylerde; geleneksel aile yapısının hâkim olduğu bölgelerde eski canlılığından hiçbir şey kaybetmemiştir. Buna da örnek olarak köylerimizden Türkmen Karanaz köyü sözlü ürünler devam etmektedir.

2. Hikâyelerin Toplumsal Rölü

Hikâyeler, toplumların kültürel hafızasının oluşumunda ve sürekliliğinin sağlanmasında önemli bir vesile olarak işlev görmektedir. Eskiden günümüze kadar, tarih boyunca sözlü ve yazılı ürünler çerçevesinde hikâye anlatılar, bireylerin ve toplulukların kimlik

inşasında, değer aktarımında ve toplumsal normların pekiştirilmesinde önemli roller üstlenmiştir. Bu bağlamda hikâyeler, yalnızca bireysel bir ifade biçimi olmaktan öte, kolektif bilincin şekillenmesine katkıda bulunan dinamik metinlerdir.

Öncelikle hikâyeler, toplumların tarihsel deneyimlerini, inanç sistemlerini ve ahlaki değerlerini nesilden nesile aktarmanın etkili bir yolu olarak değerlendirilir. Bu süreçte anlatılar, toplumsal belleğin sürekliliğini sağlayarak kültürel kimliğin korunmasına hizmet eder.

Bununla birlikte hikâyeler, bireyler arası empatiyi geliştirme ve toplumsal dayanışmayı artırma işlevine de sahiptir. Anlatılar aracılığıyla farklı yaşam deneyimlerine maruz kalan bireyler, başkalarının perspektiflerini anlama yetisini geliştirir; bu da toplumsal uyumu ve sosyal adaleti destekleyici bir etki yaratır.

Ayrıca hikâyeler, mevcut toplumsal düzeni eleştirme ve dönüşüm talep etme potansiyeline sahiptir. Özellikle distopik anlatılar ve alegorik hikâyeler, iktidar ilişkilerini, sosyal adaletsizlikleri ve bireysel özgürlük ihlallerini görünür kılarak toplumda eleştirel düşüncenin gelişimine katkıda bulunur.

Son olarak, hikâyelerin eğlence işlevi de göz ardı edilmemelidir. İnsanlar hikâyeler aracılığıyla gündelik hayatın sıkıntılarından uzaklaşma imkânı bulur; bu da psikolojik bir durumu üzerinde olumlu etkiler yaratır. Dolayısıyla hikâyeler, hem bireysel hem de toplumsal düzeyde çok boyutlu işlevlere sahip olup toplumların yapısal sürekliliği ve değişimi üzerinde belirleyici bir etkiye sahiptir.

2.1. Hikayelerin Toplumdaki Rollerini:

Hikayeler toplumda çok önemli roller ve etkiler üstelenmiştir. Bu önemli roller şöyle sıralanabilir:

Eğlence: Elektrik ve televizyonun olmadığı dönemlerde özellikle kış gecelerinde soba başında toplanan köylüler için en büyük eğlence kaynaklarından biri hikâye anlatımıdır.

Eğitim: Hikâyeler aracılığıyla ahlaki dersler verilir. “Doğru ol, yalan söyleme, büyüklerine saygı göster” gibi mesajlar sıkça yer alır.

Kültürel Kimlik: Hikâyeler, bir yörenin ya da halkın tarihini, değerlerini ve yaşam biçimini yansıtır. Bu nedenle kültürel kimliğin korunmasında önemli bir rol oynar.

Empati Geliştirme: Hikâyeler, bireylerin başka insanların hayatlarını, duygularını ve bakış açılarını anlamalarına yardımcı olur. Bu, toplumsal empatiyi ve dayanışmayı güçlendirir.

3. Türkmen Karanaz Köyünde Hikâye Anlatımı

Köyde hikâye anlatım geleneği, sözlü kültürün en önemli unsurlarından biridir. Bu gelenek, kuşaktan kuşağa aktarılan masallar, destanlar, efsaneler, fıkralar ve halk hikâyeleri aracılığıyla toplumun kültürel hafızasını canlı tutar.

Türkmen Karanaz köyü ve belirli bir köyün halk hikâyeleri genellikle sözlü gelenekle aktarılan, yerel halkın belleğinde yaşayan anlatılardır. Bunun gibi hikâyeler, aşk kahramanlık ve doğaüstü olaylar tarihi ya da efsanelere dayanabilir.

3.1. Türkmen Karanaz Köyü Hakkında Genel Bilgiler

Bu çalışmamızda Türkmen Karanaz Köyü ile ilgili bilgi vermiş olursak, Karanaz Köyü Irak Türkmenleri'nin önemli bölgelerinden olan Tuzhurmatu ilçesinin güneybatısında, Amirli ilçesinin yaklaşık yedi kilometre güneyinde yer almaktadır. Tuzhurmatu ilçesinden ise yaklaşık on beş kilometre uzaklıkta bulunmaktadır. Karanaz Köyü coğrafi olarak çevresindeki diğer köylerle çevrilidir. Köyün kuzeyinde Çardağlı, güneyinde ise iki dere bulunmakla birlikte bunlar; Büyük Dombalan Dere ve Küçük Dombalan Dere (Beyler Köyü), köyün doğu cephesinde Biravçılı Köyü ve batı cephesinde ise Bastamlı ile Abbud köyleri bulunmaktadır (Bayatlı, 1996:45).

Düz bir ovada kurulan köy, verimli tarım topraklarına sahiptir ve çiftçilik köy halkının temel geçim kaynağıdır. Köyün tarım arazileri genellikle köy halkına aittir ve yağmur sularıyla sulanırken, bölgedeki hayati öneme sahip olan Ak-Su Irmağı'ndan alınan su da tarım faaliyetleri için kullanılmaktadır. Köy halkı içme suyunu ise devletin Biravçılı Köyü'nde açtığı artezyen kuyusundan temin etmektedir.

Köyün nüfusu yaklaşık olarak 1200 kişi civarındadır ve 100'den fazla hane bulunmaktadır. Tarım ve hayvancılık, halkın ana geçim kaynağıdır. Sağmal hayvan yetiştiriciliğinin yanı sıra, köy halkı arpa, buğday, mısır, kündüç (susam), tavuk ve yumurta gibi ürünleri Tuzhurmatu pazarında satarak geçimlerini sağlarlar. Ayrıca, köy halkı halı ve kilim dokumacılığında da ustadır.

Köy halkı, genel olarak Bayat boyuna mensup olduğuna inanır ve Oğuz Han neslinden geldiklerini iddia ederler. Köy, önceleri Karatepe olarak bilinse de daha sonra yerleşim yeri olarak kullanılmıştır. Karanaz köyü, çevresindeki diğer köylerle akrabadır ve köyde bulunan aşiretler arasında Beyler, Zennevliler, Carbalılar, Mamala, Fettahliler, Maherliler,

Asker Abbas evi ve Sultan evi bulunmaktadır. Köyde konuşulan şive, Azeri Türkçesine oldukça yakındır ve çevredeki coğrafi yer isimleri ve doğal oluşumlar da genellikle Türkmence konuşulur.

3.1.2. Karanaz Sözcüğünün Etimolojisi

Karanaz kelimesi (Kara ve Naz) kelimelerinden oluşmuştur, anlamı ise kara yani siyah ve esmer bir kişi veya kahraman erkek büyük dedemiz (Nazlı bey) anlamına gelmektedir. Bu isim Karanaz köyünün dedelerine verilen isimdir.

Nacioğlu “Bayat Köylerinde Bir Serüven” adlı kitabında, karanaz göyünün etimoloji açısından Karanaz kelimesinin şöyle açıklar: kara kişi ya da Kara-Nazlı kelimelerinden geldiğini ve nazlı beyin davul ve zurna ile uykudan kalkmasını ifade etmiştir (Nacioğlu, 2009:9).

3.1.3. Karanaz Köyünün Tarihi

Köy halkının bugünkü köylerine ilk yerleşimleri m.s. 1600 yıllarına dayanmaktadır. Bölgedeki büyük bir kampanya yürütürler ve içindeki liderliği devraldılar. Böylelikle köy halkı işlerini eşsiz bir bilgelik ve beceriyle yönetmişlerdir (Saatçı, 2003:164).

3.1.4. Karanaz Köyünde Geçen Yer Adları

3.1.4. 1. Tarım Arazi Bölgelerin İsimleri:

- Büyük Hayarlar
- Sinsilli Hayara
- Samala Bakan Yer
- Ukka Yeri
- Doşap Dökülen
- Harabalık
- Vahit Yeri

- Salılar
- Yurtluk
- Osman Yeri
- Habip Selevi

3.1.4. 2. Nehir İsimleri:

- Karanaz Nehri
- Su Gelen
- Terse Nehir
- Anaclar

3.1.4. 3 Karanaz Köyünde Geçen Dere İsimleri:

- Mulla Deresi
- Mehin Deresi
- Hasan Hiri
- Dombalan Deresi
- Sangar Deresi
- Ukka Deresi

3.1.4. 4. Karanaz Köyünde Tepe İsimleri:

- Kazım Tepesi
- Velliş Tepesi
- Uşağlar Tepesi
- Şümme Tepe
- Daşlı Tepe
- Dem Tepe
- Katır Tepe
- Kümbet Tepesi.

3.1.4. 5. Eski Yollar:

- Bağdat Yolu
- Sultan Yolu
- Göç Yolu
- Biravçılı Yolu
- Yengice Yolu
- Bostamlı Yolu
- İmam hasan Yolu
- Mendeli Yolu
- Battuş Yolu
- Karbuz Yolu

3.1.4. 6. Karanaz Köyünde Eski Değirmenler:

- Ali Bey Değirmeni
- Fettah Değirmeni

3.1.4. 7. Eski divanhaneler:

- Ali Bey Dvanhanesi
- Asker Bey Mulla Şerif Divanhanesi
- Hacı Samad Divanhanesi

3.1.4. 8. Tarım ve Yaşam Biçimi

Köyün çoğunluğu, geçimini kış ve yaz tarımının sunduğu imkânlarla dayanır. Bu tarımsal faaliyetler arasında öne çıkanlar arasında buğday, arpa, mısır, kündüç, ayçiçek çekirdeği, sebzeler ve diğer tarla bitkileridir. Ayrıca köyde meyve ağaçları için çok sayıda tarım bahçesi bulunmaktadır. Bu bahçeler arasında merhum Ekber Bey Bahçesi, Mühsin Şükür Bahçesi ve diğerleri bulunmaktaydı. Hayvancılık da köy ekonomisinin önemli bir parçasıydı ve bu faaliyetin içinde arıcılık da yer almaktaydı.

4. Karanaz Köyünden Halk Hikâyeleri Örnekleri

4.1. Senin Olmayan Rızık

Köyde tarlasını buğday eken, sulayıp bakımını yapan bir adam varmış. Bir bahar günü dolu yağışı ile birlikte şiddetli yağmur yağmış. Dolu yağışı mahsullerin çoğuna zarar vermiş ve yerle bir olmasına neden olmuş. Ancak bu basit çiftçinin mahsulleri dolu yağıştan etkilenmemiş ve zarar görmemiş. Köylüler ona imreniyormuş, bu çiftçinin mahsülü nasıl olmuş da zarar görmemiş?

Ekinin hasad vakti gelene kadar çiftçi ve ailesi birlikte buğdayı orakla hasat ettikten sonra, mahsülü halkın gözü önünde köye yakın bir yerde toplamış, harman yapmışlar.

Bir gün köy halkından bir kişi çiftçinin yanına gelerek köyün hayvanları toplanan harmanında otlandığını söylemiş, basit çiftçi çok sinirlenmiş, öfkeli bir şekilde ayağa kalkmış, bu sırada karısı elinde boru şeklinde içi boş uzun bir demir ile çamur tandırında ekmek pişiriyormuş ve şans eseri içi boş olan demirin içine yanan bir kömür gömülmüş, acele ederek içi boş demiri karısının elinden alıp harman yerine hızla koşmuş, hayvanları harmandan kovmuş. Tesadüfen demirin içinde bulunan közü fark etmeden harmana düşürmüş, bir süre sonra harman yerinde yangın çıkmış, bağırp köylülerden yardım istemesine rağmen yangını söndürememiş. Buğday harmanı tamamen yanıp kül dönmüş.

Çiftçi ellerini yüce Allah'a kaldırıp şöyle demiş: “Ya Rabbi, köyün mahsulüyle birlikte mahsulüm de dolu yağmur düştüğü günlerde benim mahsulümü de yok etseydin, bugün başıma gelen bu felaketten daha iyi, ailemle birlikte biçin vakti bu kadar yorulmazdık en azından eziyette çekmezdik. Köylülerden biris çiftçiye şöyle demiş: "ee işte mahsulü biçsende yemedi senin sanma o rızıkı".

Hikayenini Özeti

Bilindiği üzere bu hikayede insanoğlu her ne kadar çaba gösterirse de kaderinde yazılanı alır. Ayrıca bu hikâyede insanın gözü başkasının malında olmasın çünkü yazılan kadere kimse engel olmaz, İşte bu hikâyeden alınan ibretlik ve en büyük bir derstir insan oğlu için, büyüklerimiz her zaman söyler “o ekmek senini değilse ağzına gelmez” yani eğer Allah bir insanın kaderinde o rızkını yazmış ise muhakkak o senin ekmeğindir. İşte böylelikle köyde anlatılan hikayeler arasında, basit çiftçinin yaşadığı bu olay da dilden dile dolaşmaya başlamış ve İnsanların onun yaşadığı bu deneyimden ders çıkarmaya ve her şeyin yüce Rabbimizin takdiri olduğunu kabul etmişlerdir.

Hikâyenin Temel Anlamları:

1. Rızkın Sahibi Allah’tır:

İnsanoğlu, her türlü emeg ve çaba sarf edebilir, planlarını yapabilir ama sonuç Allah’ın takdirine bağlıdır. Bazen korunan mahsul bile nasip olmayabilir.

2. Şer Gibi Görünen Olayların Ardında Hayır Olabilir:

İlk başta dolu yağışından korunmak bir lütuf gibi görünse de, sonunda olanlar gösteriyor ki bazen o ilk zarar, daha büyük bir felaketi önleyebilirmiş.

3. İbret ve Tevazu Dersi:

Kibir, acelecilik ya da sahiplenme duygusu bir anlık gafletle her şeyi yakabilir. Hikâyedeki demir boru içindeki köz gibi, fark etmeden taşıdığımız tehlikeler vardır.

Hikayedeki Kahramanlar

İncelemeye aldığımız bu hikâyedeki kahramanlar, Anadolu, Türk topluluklar ve Irak Türkmenleri köy kültürü bağlamında çeşitli toplumsal ve etik rolleri temsil eden sembolik figürlerdir. Bilimsel ve akademik bir üslup kullanarak analiz edildiğinde, karakterleri şu şekilde değerlendirebiliriz:

1. Çiftçi (Ana Karakter)

Çiftçinin Toplumsal Rolü:

Kırsal kesimde köy hayatıyla bağlı olan tarım faaliyetlerini devam ettiren geleneksel bir köylü figure olan emek gücüne dayalı geçim ve hayatın zor şartlarına katlanan yaşam mücadelesini verenlerin bir temsilcisidir.

Çiftçinin Anlamsal İşlevi:

Bu karakter insanoğlunun emeğinin sınırlarını ve rızkın mutlak sahibi olan yüce Allah(cc), sorgulayan bir bilinç düzeyine ulaşır. Başlangıçta doğal afetten mahsulü zarar görmeyen çiftçinin “lütuf ilahi ve “ilahi Takdir’le” ödüllendirilmiş gibi görünse de, sonucta başka bir musibetle neticelenmesi, kader, tevekkül ve ilahi takdir gibi kavramların sorgulanmasına yol açar.

2. Çiftçinin Eşi

Eşinin Rolü:

Kırsal aile yapısında ev içi üretim faaliyetlerinin sürdürücüsü olan kadının rolüdür. Bununla birlikte geleneksel tandır kültürü, köy hayatı ve gıda üretiminde kadın emeğinin merkezi konumunu temsil etmektedir.

Çiftçinin Eşinin Anlamsal İşlevi:

Hikâyede geçen pasif rolü olmasına rağmen olayların akışın değiştiren temel unsur (boru şeklindeki demir) onun faaliyetinden çıkar ve dolaylı fakat belirleyici bir etkisi vardır.

3. Köy Ahalisi

Köy Ahalisinin Toplumsal Rolü:

Kolektif bilinç, kamuoyu ve toplumsal değer yargılarının taşıyıcısıdır. Aynı zamanda rekabet, kıskançlık ve gözlemleyici konumuyla bireyin içinde yaşadığı çevreyi temsil eder.

Köy Ahalisinin Anlamsal İşlevi:

İlk başta çiftçinin başarısını imrenerek izleyen köylüler, sonrasında onun başına gelen felaket karşısında bir yargı ve ders işlevi görür. “Mahsulü biçsen de yemeden senin sanma o rızkı” sözüyle, anlatının ahlaki ve metafizik boyutunu dillendiren kolektif vicdanı temsil eder.

4. Dolu ve Yangın (Doğanın Olayları)

Anlamsal İşlevleri:

Bilindiği üzere doğa olayları, ilahi takdirin araçsal formlarıdır. İnsan iradesinin dışında meydana gelen bu olaylar, hem ödül hem imtihan, hem mukafaat hem ceza olarak kurgulanır. Dolunun yağması diğerlerinin mahsulü yok ederken ve zarar görürken çiftçinin mahsulü korunur; fakat yangın gibi veya doğanın olayları neticesinde insanoğlu ne kadar hazırlıklı olursa bile rızkıdan mahrum olabilir.

Sonuç olarak

İncelenmeye aldığımız hikayenin "Senin nasibin olmayan rızık, seni bulmaz"; senin nasibin olan rızık ise seni mutlaka bulur. İnsanın elinden geleni yapması gerekir, fakat sonunda neyin kime nasip olacağı Allah'ın takdirindedir. Kısaca, aşırı hırslanmanın ya da kaygılanmanın bir faydası yoktur; herkes rızkını kendisine yazıldığı kadar alır. Bu hikâye aslında şunu öğretiyor: gayret bizden, netice Allah'tandır.

Bu hikâye, halk anlatılarında sıkça rastlanan "emek ve takdir-i ilahi" çatışmasını işler. Karakterler ve olaylar, bireysel gayretin kutsallığını vurgularken, rızkın ve sonucun yalnızca insan iradesine bağlı olmadığını ortaya koyar.

4.2. Memed Semin ve Un Sahibi Hikâyesi

Eski zamanda, Karanaz Köyü'nde Memed Semin adında bir adam vardı. Kimseden korkmayan, güçlü ve cesur bir adamdı, ama maddi durumu pek iyi değildi.

Memed Smin'in, bir karısı ve iki oğlu vardı, günün birinde, yanlış yoldan bir koyun veya bir keçi almak için çobanlardan saklanmak üzere köyün eteklerine çıktığında, bir çuval un taşıyan bir eşek görür, eşeğin yoktu, ayağa kalkar ve kendi kendine der ki, "Ey Memed Semin, rızkın da geldi. Onu sakın kaçırma." der Memed, derhal eşeğe doğru koşar, onu yakalar ve hızla evine götürür, eşeğin yükündeki bir çuval unu boşaltır ve eşeği dışarı sürdükten sonra çuvalı ortadan kesip kendine döşek yapar.

İkinci gün, köyün muhtarına bir adam gelir, muhtara sorar dün un çuvalını taşıyan eşeğim buralardan geçti ve bana ait olduğuna da dair delilim var, eşeğin üzerinden unu alan kişi Memed Semin olduğunu söyler. Muhtar der ki, çuvalını bize geri vermesi için yanına gitmenizi

rica ediyorum. Un sahibi tamam Muhtarım gidelim, Muhtar ve un sahibi, Memed Semin'in evine gelip onu çağırırlar, Memed Semin'de evde oturuyor ve yerinden hiç kıpırdamıyor. Muhtar, ona eşeği ve un çuvalını sorar, Memed Semin, bu adam, eşeğinden un çuvalını aldığını iddia ediyor, Memed Semin, eşeğin sahibine şöyle dedi: "Eşeğin unu evine teslim etmesini sen mi emrettin?" Sonra Memed Semin, Muhtara şöyle der: "Sen benim durumumu biliyorsun, altımda bu yatak ve un dolabındaki un dışında hiçbir şeyim yoktur. Hem siz kapıdan girerken şu tabloyu okumadınız mı?" dedi ve ekledi: "Bu kapı, Baba yğit Muazzam Kapısı denilen bu kapıdan biri girerse, giren pişman, çıkan pişman olur" sonunda hiçbir şey kazanmadan, Muhtar ve un sahibi Memed Semin'in evinden şaşkınlıkla ayrılırlar.

4.3. Mamala Çakalı Hikâyesi

Hikaye, Bayat köylerinden birinde yaşandı.

Eski zamanlarda, Mehmet adında, köylüler arasında "Mamala" lakabıyla anılan bir çiftçi yaşardı. Günlerini köyün yakınındaki arazisinde çalışarak geçirirdi. Bir gün, tarlasında işlerle meşgulken, köyün yönünde telaşla koşan bir tilkiyi fark etti. Tilkinin ağzında bir tavuk taşıdığını gördü. Merakla izledi tilkiyi. Tilki, küçük bir tepeye yaklaşp hızla bir çukur kazdı. Ardından ölü tavuğu çukura gömüp sakladı. Sonra ani bir hareketle köye doğru yol aldı.

Mamala, hızla tilkinin ardından koştu tepeye doğru. Tilkinin gömdüğü tavuğu alıp onu çukurdan çıkardı. Başka bir çukur daha kazıp tavuğu oraya sakladı. Köyün köpekleri de peşlerine düşmüştü. Mamala, tilkiyi tekrar görünceye kadar izlemeye devam etti. Ancak tilki, zekice manevralarla tepelerin ardında kaybolmayı başardı.

Kısa bir süre sonra tilki, tekrar tepeye dönüp tavuğu sakladığı yerdeki çukuru bulmak için kazmaya başladı. Ancak tavuğu bulamadı. Tilki, ne yapacağını bilemediği için ölene kadar o çukurun etrafında dönüp zıplamaya devam etti.

Köylüler, bu olayı duyunca şaşkınlıkla karışık hayranlıkla tilkinin zekâsına ve Mamala'nın cesaretine hayran kaldılar. Bu olay, o günden sonra köyde anlatılan bir hikâye haline geldi. Mamala ise, tilkinin akıl oyunlarını ve doğanın sırlarını çözmeye olan ilgisini daha da artırdı.

Eski Zamanlarda Kız İsteme

Eski zamanlarda, Karanaz köyünde nişan törenleri çok özel ve farklı şekilde gerçekleşirdi. Damadın annesi ile babası, kızın ailesinin evine giderlerdi, güzel karşılanırlardı. Oturup bir süre birbirleriyle sohbet ettikten sonra gelin adayı nazik bir şekilde çaylarını getirir gelen misafire ikram ederdi. Ancak, ilginç bir geleneğe göre, çayı içmezlerdi, merakla, kızın ailesi neden içmediklerini sorduklarında, onlar sadece gülümseyip, "İsteklerimiz yerine gelene kadar çaylarımızı içmeyeceğiz" derlerdi. Bu anlam dolu sözlerle birlikte, gelinin ailesi, çayları içmeye başlarlar ve sıcak sohbetleri devam eder.

Ardından, damadın ailesi, nazik bir ifadeyle, "Bahçenizden bir gül koparmaya geldik" derler, bu münasebetle birlikte "Sizin ile akraba olmak istiyoruz" derler. Bu an, nişanın kabul edilip edilmeyeceğini belirleyen kritik bir andır. Eğer kabul edilirse, sevinçle birlikte Fatiha okunur, nikah ve düğün için tarih belirlenir.

Nikah töreni, imam hoca tarafından gerçekleştirilir, bu nikaha dini nikah denilirdi. resmi işlemler devlet yetkilisi tarafından tamamlanır. Nikahın ardından, köyde bir hafta boyunca coşkulu kutlamalar yapılır. Davetliler, damadın evinde toplanır ve halay çeker, oyun oynarlar birlikte şarkılar

söylerler. Bu mutlu anlarda, herkes bir aile gibi biraraya toplanır, ayrım yapmaksızın sevgi ve neşe dolu anlar yaşanır.

Nişan ve düğün dönemi sona erdikten sonra, çift artık resmi olarak birbirlerine bağlıdır ve birlikte mutlu bir geleceğe doğru yola çıkarlar. karanaz köyünde gerçekleşen bu geleneksel nişan töreni, aileler arasındaki bağları güçlendirir ve toplumun birlik ve dayanışma duygularını pekiştirir.

Çaylarını getirir misafirin önüne koyar. Ancak, ilginç bir geleneğe göre, çayı içmezlerdi. Merakla, kızın ailesi neden içmediklerini sorduklarında, onlar sadece gülümseyip, "İsteklerimiz karşılanana kadar içmeyiz" derlerdi. Bu anlam dolu sözlerle birlikte, gelinin ailesi, çayları içmeye başlarlar ve sıcak sohbetleri devam eder.

SONUÇ

Bu çalışma, Türkmen Karanaz köyünde yaşanan halk hikâyelerini inceleyerek, bu kültürel mirasın önemini ve özelliklerini ortaya koymayı hedeflemektedir. Çalışma sonucunda elde edilen bilgilere göre, Türkmen Karanaz köyünün zengin bir halk hikâye geleneğine sahip olduğunu ve bu hikâyelerin köy halkı tarafından sıklıkla paylaşıldığını göstermektedir.

Türkmen Karanaz köyünün coğrafi, demografik ve kültürel yapısı hakkında genel bir bilgi verilmiştir. Köyün tarihçesi, yerel ekonomisi ve sosyal yapısı incelenmiş, köydeki yaşamın halk hikâyelerinin oluşumunda nasıl bir rol oynadığı üzerinde durulmuştur.

Halk hikâyelerinin genel özellikleri ve önemi hakkında bilgi verilmiştir. Halk hikâyelerinin kültürel mirasın bir parçası olduğu vurgulanmış, sözlü anlatım geleneğinin önemi üzerinde durulmuştur.

Ayrıca, halk hikâyelerinin toplumun değerleri, inançları ve hayat tarzı hakkında ipuçları sunduğu belirtilmiştir.

Türkmen Karanaz köyünde bulunan halk hikâyeleri örnekleri incelenmiştir. Bu örnekler, köy halkının günlük yaşamından, inançlarından ve deneyimlerinden esinlenerek oluşturulmuş çeşitli hikâyeleri içermektedir. Her bir hikâye, köydeki kültürel dokuyu ve insanların düşünce yapısını yansıtmaktadır.

Bu çalışma, Türkmen Karanaz köyünde yaşanan halk hikâyelerinin önemini vurgulayarak ve bu hikâyelerin köy halkının kimliğini, kültürünü ve sosyal yaşamlarının bağlarını güçlendirdiğini göstermektedir. Gelecekteki araştırmacılar için, daha derinlemesine bir analiz yapmak ve farklı hikâye türlerini incelemek amacıyla bu çalışmanın bir temel oluşturabileceği düşünülmektedir. Ayrıca, halk hikâyelerinin korunması ve gelecek nesillere aktarılması için yapılabilecek çeşitli yöntemler üzerinde durulabilir.

KAYNAK KİŞİLER

1. İkrâm Mustafa Fâdil, D.T.:1967, Meslek : Okul Müdürü.
2. Abdulhadi Hüseyin Ali Beg, D.T.:1952, Meslek: Emekli.
3. Davut Abdulaziz Ali Beg, D.T.:1947, Meslek: Emekli.
4. Mulla Halil Akber Abdulaziz, D.T.:1965, Meslek:Emekli.
5. Sefer İbrahim Halil, D.T.:1983, Meslek: serbest meslek sahibi.
6. Ali Davut Abdulaziz Ali Beg: 1978, Meslek: Öğretmen

KAYNAKÇA

ALBAYRAK, N. (2005). Türk halk hikâyelerinin genel özellikleri, tasnifi ve taş baskısı halk hikâyelerine bazı katkılar. Osmanlı Araştırmalar. 26(26).

BAQER, Azujan. Telafer'in yöresel yemek isimleri (Karşılaştırma). Kerkük Üniversitesi İnsani Bilimler Dergisi. Cilt, 19. Sayı 2/2. Kerkük, 2024.

BAYATLI Necdet Yaşar (2009) Türk Halk Hikâyelerinden Arzu Kamber (Arzu Qamber) Hikâyesinin Kerkük ve Tuzhurmatı Varyantlarının Mukayesesi (İnceleme ve Metin), Milli Folklor dergisi, , Yıl 29, Sayı 82.

Bayatlı, H. K. (1996). Irak Türkmen Türkçesi (Vol. 664). Atatürk Kültür, Dil ve Tarih Yüksek Kurumu.

EKİCİ, Metin. (2005). Türk Sözlü Geleneğinde Anlatıcılar ve Anlatmalar Arasındaki İlişkiye Art Zamanlı (diyakronik) ve Eş Zamanlı (senkronik) Bir Bakış. Prof. Dr. Fikret Türkmen Armağanı. İzmir: Kanyılmaz Matbaası.

MAHMOOD, Arsan Hashim. (2024) Urfa merkez ağzı ile Irak-Ebil'de konuşulan Türkmen ağzı arasında ortak sesbilgisi. özellikleri. Kerkük Üniversitesi İnsani Bilimler Dergisi. Cilt, 19. Sayı 2/2. Kerkük, 2024.

NACİOĞLU, S. (2008). Çocuk Masalları. Tuzhurmatı: Nur Basımevi.

Nacioğlu, S. (2009). Bayat köyünde bir gezi. Tuz, Salahaddin: Nur kitbevi yayınları.

POLAT, Zeynep. (2003) Mustafa Çetin Irak'ta Sosyal Yaşantılarıyla Şekillenen Türkmen Hoyratları. Motif Akademi Halkbilimi Dergisi: 1(Ocak- Haziran) (Kıbrıs Özel Sayısı-1). Pp.339-352

SAATÇI, (2003). ırak Türkmen boyları,oymakları ve yerleşim bölgeleri.(2.baskı) İstanbul: Ötüken Neşriyat.

SAATÇI, (2008). Kerkük Çocuk Folkloru. İstanbul: Ötüken Neşriyat.

EKLER

1.Karanz Köyünde Eski Bir Düğün Fotoğrafı.

2.Karanaz Köyünden Bir Fotoğraf.

3.Karanaz Köyünde Dağmadın Dama Çıkma Fotoğrafi.

4.karanaz köyünde başka bir düğün fotoğrafı.

5.Karanaz Köyünün Başka Bir Açıdan Fotoğrafı.